



# ПІД ОХОРОНОЮ ДВОХ ЛИЦАРІВ

Минулого століття в Рясниках був музей середньовічної зброї

*В попередніх номерах «Рідного краю» читачі мали змогу ознайомитись зі шляхетськими резиденціями Гоці, Тучина і Бочаниці. Сьогоднішня розповідь — про рясниківський палац.*

саг величезне майно в Романові, продав Рясники грузинській княгині Абамелек. Остання придбала цю та ряд інших маєностей з метою вигідного вкладання своїх великих капіталів. Після княгині зазначене майно успадкувала її дочка княгиня Трубецька. На жаль, не вказується, чи мала ця княгиня Трубецька якесь відношення до князя Трубецького, котрий побудував у Тучині «новий, нестильний папаш з червоної цегли» і

нішого опису минувшини Тучина «З бору і степу...», що теж прислужився мені під час роботи над вищезазначеним історико-краєзнавчим нарисом, ані вже згаданий його родич Генрик Стецький, досить широко описуючи свої родинні маєтки у Кустині і корецьких Межирічах, Рясниками не займались майже зовсім. І це при тому, що, наприклад, Генрик жив там у другій половині XIX ст. спочатку як хопостяк а зати

Через брак описових звітів єдиним джерелом, що може дати неповну уяву про те, як виглядав палац, є образотворчі свідчення. До них передусім належить малюнок художника-краєзнавця Наполеона Орди, який зберіг для нас також зображення тучинського палацу воєводи Міхала Валевського. Правда, малюнок рясниківської резиденції виконаний живописцем в пору, коли згалана нерухомість

ратів. Крім того, сучасники пригадують давній alkierze з окремим дахом. Всі вікна і двері палацу, крім потрібних роздільних передніх вікон крил другого поверху, наближених за формою до квадрата, були в'ямокутними.

Садовий фасад підкреслювався серединним ризалітом, закритим трикутним фронтоном. На терасу, що знаходилась при ньому, виходили троє зовнішніх скляних дверей. Були вони високі, напівкруглі і закриті.

Усі фасади палацу архітектор спроектував гладкими. Пожвавлення у це вносили тільки горизонтальні наліткі-

можливо, у верхній частині холу. Зібрання творів мистецтва та сімейних сувенірів у Рясниках, напевно, не було, оскільки Стецькі жили там не дуже довго.

Відкритий простір перед палацом покривав незасаджений газон, який легко спускався донизу. З правого боку подвір'я височів двоповерховий, прямокутний у плані і, вірогідно, семиосний цегляний флігел з опілястрованими кутами та, подібно палацу, гладким чотирискатним дахом.

Увесь парадний двір оточувала низька стінка зі штахетником, вробленим у цегляні чотиригранні стовпи. Навпроти палацового портика стояла потрійна мурована відштукатурена в'їзна брама. Її серединні високі пілони, вертикально розділені фільонками, окарніжені і покриті дашками, увінчували виразні ще кам'яні ліхтарі в стилі бароко. Серединні пілони з'єдну-



Герб Єліта —  
фамільний герб  
родини Лажнінських.

палац з червоної цегли» і мешкав там до 1910 р.

Відомий краєзнавець минулого Микола Теодорович у своєму «Историко-статистическом описании церквей и приходов Волынской епархии» теж згадує княгню Ганну Абамелек. Щодо сучасного гошанського дослідника Петра Зубкевича, то він стверджує, що опісля рясниківський маєток придбав граф Самароков, а у нього нерухомість купили Ушинські.

Такий вигляд мають скупі відомості, що стосуються історії села. Ще скромніше репрезентовані дані стосовно тамтешнього класицистичного палацу, зведеного посеред розлогого парку на високому березі Горині. Цікаво, що ні Тадеуш Єжи Стецький, автор найобшир-

шого спочатку як християн, а зати́м недовго — як одружений.

Відсутність зацікавленості красою тієї резиденції, як справедливо писав чудовий знавець волинської старовини Юзеф Дунін-Карвицький (його «Мандрування...») я теж вже використовував) у третьому томі своїх мемуарів «З моїх спогадів», можна пояснити лише тим, що Стецькі не мали до Рясник ані симпатії, ні прихильності, ставлячись до села виключно як до одного з маєтків, придбаних з метою збільшення майна. Втім, не Генрик і Тадеуш Єжи, а волинська родина Лажнінських була фундатором палацу в Рясниках. А раз так, то його, як і шляхетські резиденції в Гощі і Тучині, можна датувати кінцем XVIII ст.

Колі згадана нерухомість уже не належала Стецьким.

Щодо інших свідчень, то це кілька фотографій, зроблених до 1920 р., які зафіксували вже тільки руїни палацу і флігеля.

Вказані вище матеріали доводять, що палац був двоповерховою будівлею, закладеною на генеральному плані у вигляді прямокутника, накритого гладким чотирикутним дахом. У його фронтальному (передньому) фасаді виступав на осі значний триосний, розділений пілястрами ризаліт з вікнами і в бокових стінах. До нього прилягав неглибокий портик з чотирьох колон, що підтримували перекриту балками трикутну верхівку. З боків палацового тіла флангували два крила у вигляді квад-

ратки горизонтальні навіконня і лавки, що розміщувались під вікнами. Позаяк споруда стояла на похилій місцевості, що спускалась у бік в'їзду, її перший поверх з житловими, вітальними і господарськими приміщеннями був значно нижчий за другий.

Стосовно внутрішньої частини будівлі можна тільки здогадуватись. Скажімо, на другому поверсі, посередині садового тракту, більше всього, знаходився великий зал. Юзеф Дунін-Карвицький, котрий у роки своєї молодості часто бував у Рясниках, пише, що захоплювався там виглядом колекції старовинної зброї з двома посталями середньовічних лицарів у повному бойовому спорядженні, які розміщувались на другому поверсі палацу,

які закривали вхідні двері і валились арками з трохи нижчими боковими, утворюючи разом хвіртку для пішоходів.

Стосовно ландшафтного парку, закладеного на узвишші, де був зведений палац, то він займав площу в 12 десятин.

Юрій КУЗЬМІН.

● Рясниківський палац очима художника Наполеона Орди (фото вгорі зліва).

● Палац з боку саду бл. 1920 р. (фото вгорі справа).

● Палац з передньої сторони бл. 1920 р. Справа видно частину флігеля (фото внизу зліва).

● Вигляд в'їзної брами палацу перед 1939 р. (фото внизу справа).

